

Kâr ve istihdam arttı yatırım iştahı azaldı

RECEP ERÇİN

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2016" araştırmasının sonuçlarını dün İstanbul'da düzenlediği bir toplantıda açıkladı. Özet bir sunum gerçekleştiren ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, sanayinin borçluluk durumuna dikkat çekti.

Buna göre, 2007 yılında özkaynak yapısı içerisinde borçların payı yüzde 45.2 iken 2016 yılında yüzde 61.9'a yükseldi. Bu oran son 10 yılın en olumsuz borç/özkaynak ilişkisini gösterdi.

Bahçivan, sanayi kuruluşlarının topladıkları karlarının önemli bir bölümünün finansman giderlerine gitmesinden dolayı iç kaynaklarını büyümede kullanamadıklarını, yetersiz ve eriyen özkaynaklar nedeniyle büyümek için yeni yatırımların daha çok borçlanmaya dayalı olarak yapıldığını söyledi. **ISO 500**'ün mali borçları 2016'da yüzde 18.8'lik artışla 207 milyar TL'ye yükseldi. 2014-2016 döneminde üretimden satışlar ortalamaya yüzde 7-8 artarken, mali borçlarda yüzde 20'leri aşan bir artış oldu.

ÇALIŞANI EZDİRMEDİLER

Sanayicinin yatırım sevkini hangi seviyede olduğunu gösteren duran varlıklar/dönen varlıklar oranlarına bakıldığında, son yıllarda küçük adimlarla da olsa duran varlıklar lehine olan iyileşmenin, 2016 yılında 1 puan kadar gerilediği görüldü.

Bahçivan, "Duran varlıkların payındaki gerileme firmaların sabit kıymet yatırımlarının, bir başka deyişle üretken makine ve teçhizat yatırımlarının zayıfladığını göstermektedir. **ISO 500** Büyük Sanayi Kuruluşu'nun duran varlıklarının 2015 yılında yüzde 46.3'e yükseldikten sonra 2016 yılında yeniden yüzde 45.3'e inmesi, 2016 yılındaki olumsuz yatırım koşullarının duran varlık yatırımlarının sınırlandırılması göstermesi açısından önemlidir" ifadelerini kullandı.

ISO 500'deki firmaların istihdamı yüzde 2.2 artarak 663 bine dayandı.

Türkiye'nin sanayi devleri 2016'da da çarkları borçla döndürdü. Sanayide faaliyet kârı çift haneye dayandı. İstihdam ve ücretler arttı. Makine ve teçhizat yatırımları ise geriledi

devi ise geçen yıl 215.6 milyar dolarlık satış yaptı. Ortalama kuru 3.02 aldığımızda 651 milyar TL'lik tutar karşımıza çıkıyor. Şirketlerin toplam faaliyet kârı ise yüzde 18.6 artarak 52.4 milyar TL'ye çıktı. Sanayi kuruluşlarının faaliyet karlılık oranı da yüzde yüzde 9.4'e yükseldi. Bu oran 2014'te yüzde 6.4'e kadar gerilemişti. Buna göre sanayinin karlılığında bir toparlanma söz konusu.

BİR APPLE ETMEDİLER

500 büyük sanayi kuruluşunun üretimden satışları 2016'da yüzde 8.8 artarak 490 milyar TL'yi aştı. ABD'li teknoloji

Ancak sanayi kuruluşları elde ettikleri 52 milyar TL'lik esas faaliyet karının yansından fazlasını finansman gideri olarak kaybettiler. Finansman giderleri 2016 yılında yüzde 3.6 oranında artarak 29 milyar TL'ye yükseldi. Finansman giderlerinin faaliyet karı içindeki payı 2016'da yüzde 63.4'ten yüzde 55.4'e indi. Bahçivan "Dünyada bu oran ortalamaya yüzde 16 olduğunu da hatırlatmak istiyorum" bilgisini verdi.

GİDER DÜNYANIN 3.5 KATI

Diğer yandan **ISO 500** içerisinde yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 2009'da 153 iken 2016'da 123'e geriledi. Kar eden şirket sayısı 400'den 392'ye düşerken, zarar eden şirket sayısı 100'den 108'e çıktı. Ar-Ge harcamaları yüzde 23 azaldı. Ar-Ge harcaması yapan şirket sayısı 243'ten 239'a indi.

EZBER BOZACAK FİNANSMAN LAZIM!

ISO Başkanı Bahçivan'a çift haneli enflasyonun finansman açısından sanayiye yaptığı etkiye ilişkin değerlendirmelerini sorduğumuzda, şunları söyledi: "Enflasyonun varlığı bizim için faizlerin düşmesinin ötesinde en önemli engellerden biri. Bunun temel çözümünde de normal piyasanın finans kırsılığı içindeki bir tabloyla karşı karşıya bırakmayarak sanayinin temel yatırıma dönük finansman ihtiyaçlarını farklı kaynaklardan besleyerek bir çözüm bulmamız gerekiyor. Yoksa bu faiz oranları ve bu öz kaynak, yabancı kaynak dengesiyle yeni bir kaynak oluşturarak güçlü sanayi yatırımlarını beklemek çok rahat ve kolay olmuyor" diye konuştu. Bahçivan ayrıca, mevcut yoğun banka kaynaklı bir finansmanla maliyetleri daha aşağı düşürmenin ve sanayinin daha güçlü yatırımlar yapmasının kolay olmadığını belirterek, "Bunun mutlak surette farklı ve ezber bozacak yöntemlerle desteklenmeye ihtiyacı var" dedi.

Katma değeri üretim ekonomisi

HENÜZ sanayileşmiş ülke statüsüne ulaşamamış olan Türkiye'de, imalat sanayinin milli gelir içindeki payının hızla gerileyerek yüzde 23'lerden yüzde 15-17 aralığına düşüşüne dikkat çeken Bahçivan, sunumunda, "Son yıllarda uygulanmaya konulan desteklere rağmen bu alanda istenilen ve bu eğilimi tersine çevirecek güçlü bir ivme yakalanabilmiş değildir. Bunun sağlanabilmesi için Türkiye ekonomisinin yeniden ve katma değeri daha yüksek bir üretim ekonomisine dönmesi gerekmektedir" tespitinde bulundu.

ISO 500'ün verilerine baktığımızda, 2016 yılında teknoloji yoğunluklarına göre yaratılan katma değer itibarıyla en yüksek payı yüzde 39.3 ile hala ortadüşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin aldığı görüldü. Düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı ise 2016 yılında 1.5 puan azalarak yüzde 37.4 oldu. Ortayüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin grubunun payı ise yüzde 19.5'e yükseldi. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı da 2016'da yüzde 3.7 oldu. **ISO 500**'de yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerde faaliyet gösteren firma sayısı 2016 yılında sadece 12 oldu.

Kıdem işçi için problem!

SUNUMU sonrası soruları cevaplandıran ISO Başkanı Bahçivan, kıdem tazminatına ilişkin, mevcut halıyla kıdem tazminatının her zaman işverenenden daha ziyade çalışan için problem olduğunu söyledi. Türkiye'de çalışanlar içinde kıdem tazminatı alabilenlerin en iyimser ihtimalle yüzde 10'un altında olduğunu belirten Bahçivan, şunları kaydetti: "Bu sürdürülebilir bir tablo değil. O nedenle işverenenden ziyade çalışanlar açısından mutlak surette değiştirilmesi gereken bir gerçeğe karşı karşıyayız. Farklı nedenlerle çalışanlarımız ne yazık ki hayatlarının en gerekli dönemlerinde bu haktan mahrum kalıyor. Bu konuda mutlak surette bir iyileştirimin yapılmasının ve sosyal hakları belki de hayattaki en önemli değeri olan belli bir zaman birikiminden sonra böyle bir fona sağlıklı şekilde ulaşılmasının düzenlenmesi konusunda düşüncemizi savunmaya devam

edeceğiz. **ISO** olarak, bugünkü mevcut halin, gerek çalışanlar gerek Türkiye ekonomisinin bir fon biriktirmesine engel olması açısından sağlıklı bir yöntem olmadığını savunuyoruz. Burada maliyet konusundaki tartışmalarda ortak noktanın bulunması önemli. Ama bunların hiçbirinde 10'un altındaki çalışan hak ediyse karşılaştırıldığında savunulacak bir gerçek değil. Ama ben artık gecikmenin mutlak surette Türkiye çalışma hayatının aleyhine olduğunu düşünüyorum."

Türkiye'nin en büyük ilk 10 sanayi kuruluşu

2015 Sıra No	2016 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
1	1	Tüpraş	32.594.414.128
2	2	Ford	16.314.127.976
5	3	Tofaş	12.856.413.539
4	4	Oyak-Renault	11.465.524.257
3	5	Arçelik	11.245.036.602
15	6	Toyota	10.570.043.142
6	7	EÜAŞ	7.348.858.592
8	8	Hyundai Assan	7.057.554.049
10	9	İçdaş Çelik	6.545.208.753
9	10	İskenderun Demir ve Çelik	6.496.505.034